

NEW YORK PUBLIC LIBRARY
DIV. S
GRAND CENTRAL STA. BOX 2231
NEW YORK 17, N.Y.

VIENYBĖ

SAUKL. JAN 21 1970

The Oldest Lithuanian Newspaper in the World

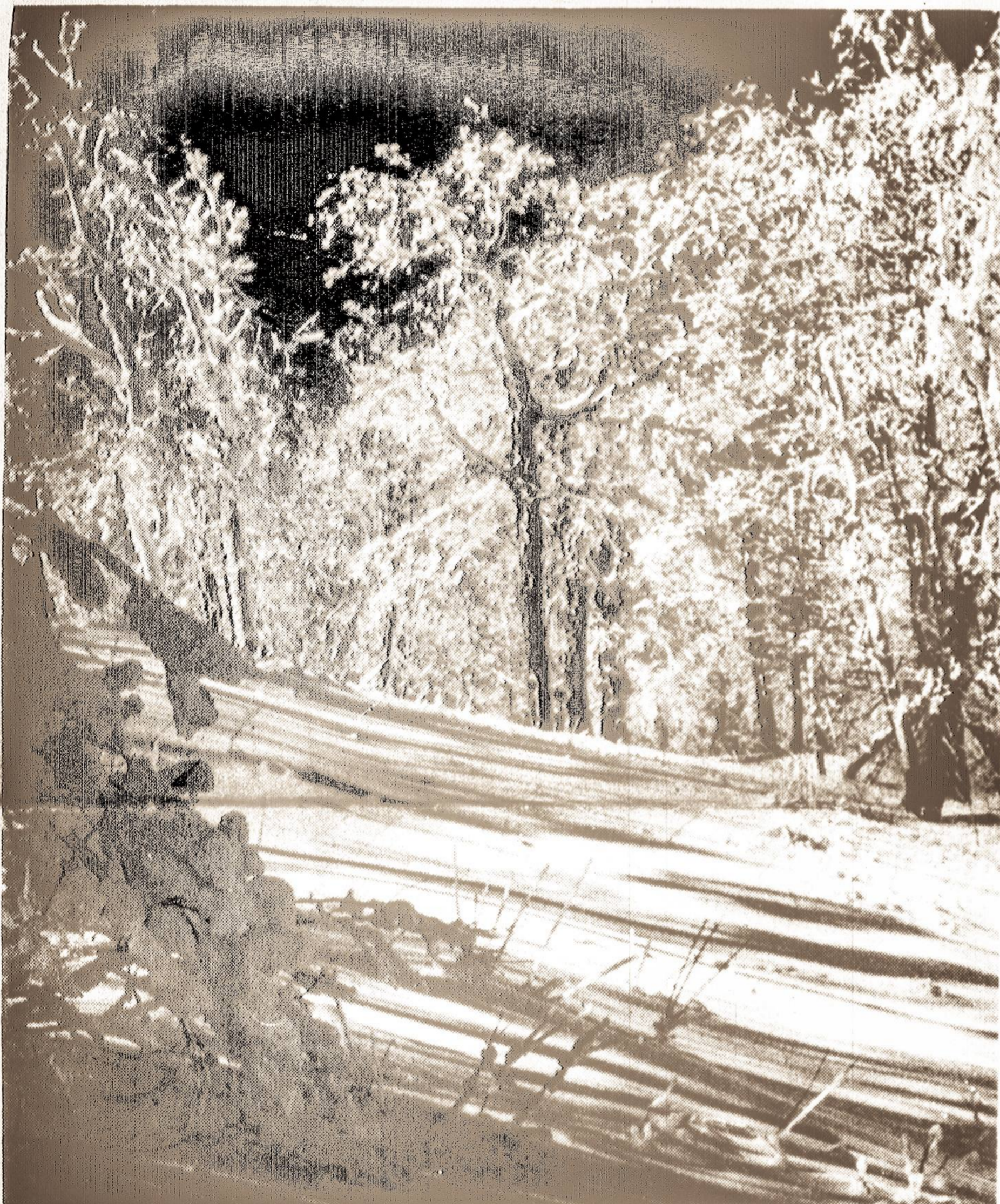
84 M. 1 N.

192 Highland Boulevard
Brooklyn, N. Y. 11207

1970 M. SAUSIO (JANUARY) 2 D.

Telefonas:
Applegate 7-7257

Kaina 30 C.

*Ant žiemos naršai jau vėl rūstaudami grįžta,
Ir šiaurys pasišaušęs vėl mus atlekia gandint.*

DONELAITIS

Tęsiama 10 ps.

1969 metus palydint, 1970-uosius sutinkant

Jonas Valaitis

Pradėdami 1970-tuosius metus, žengiame į naują dešimtmetį. Žmogui dešimt metų laikotarpis labai daug reiškia. Visatoje dešimtmetis — nieko. Šiame dešimtmetyje, tačiau, žmogus jau ir Visatą palietė! Paliko pėdsakus Mėnulyje!

Nors medicinoje daug laimėta žmogaus amžiui prailginti, bet nedaug pavyko naujo išrasti. Širdies persodinimai dar teks tobulinti. Žmogaus amžiaus vidurkis Amerikoje dabar yra 73 m. Bet kas sutiks 2,000-tuosius metus, gali tikėtis gyventi iki 150 metų amžiaus.

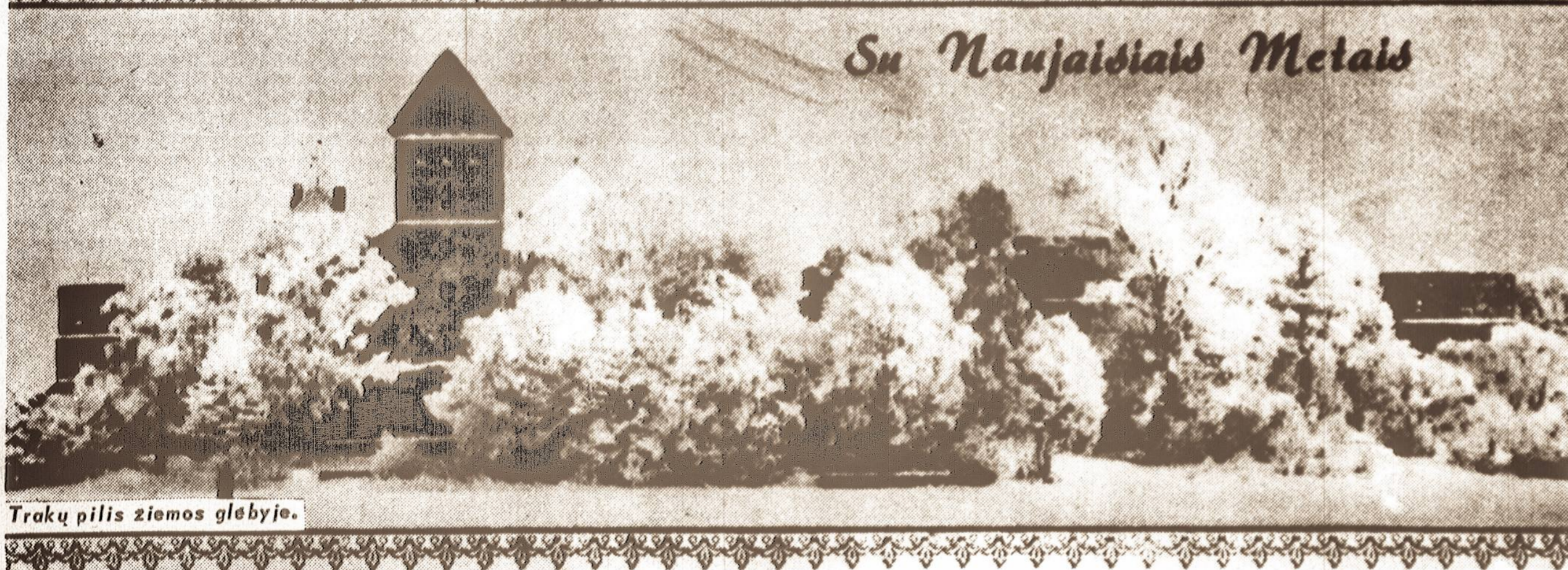
Jeigu prieš 10 metų užmigęs, atsikeltų dabar sutikti 1970-tų labai nustebtų, ypač, jeigu turėtų kišenėje senąjį dolerį... Už jį pirkdamas tegautų tik 40 centų vertės prekių... Arba, jeigu mėgintų važiuoti traukiniu, rastų jį pustūštį, arba ir visai jo nerastų, sutiktų keistai apsirengusį gauruotą jaunuolį, manytų, kad sutiko akmens amžiaus sutvėrimą...

Daugiausia, žinoma, nustebtų, išgirdęs kalbas apie Mėnulį. Tai yra naujausio dešimtmečio didžiausias stebuklas. Mažesnis stebuklas, bet 1970 m. dešimtmečio stebuklu jau bus ir Vandenynų gelmių tyrimai ir atsiradimas naujo maisto iš vandenynų, apie kurį žmogus nėra girdėjęs ir kt. atradimai.

Šiame dešimtmetyje, beje, jau pavyko pradėti surasti būdus gyvybę sukurti dirbtiniu būdu!

Šiame dešimtmetyje pradėta rūpintis nesulaikomai didėjančių žmonių prieaugliu, pradėti žygiai jį stabdyti.

Su Naujaisiais Metais

Trakų pilis žiemos glėbyje.

LIETUVIAI PASAULYJE

• Anatolijaus Kairio tri-veiksme komediją *Diagnozė* į latvių kalbą išvertė Zarinu Janis. Ji telpa Treji varti latvių žurnale, kuri redaguoja Alberts Birmbaums. Žurnalas leidžiamas Three Rivers, Mich.

• Dr. J. Zmuidzinis Kana- doje parašė prancūziškai veikalą apie Liublino uni- ją. Pristatė Paryžiaus univ- sitetui kaip dizertaciją. gaudamas daktarata. Veika- las bus išleistas Paryžiuje.

• Mokytojas F. Skerys pri- siėmęs vykdyti mirusio E. Simonaičio testamentą, per- ėmė ir Vydūno fondą. Pini- gal laikomi Weinheim, Vo- kletijos banke. Jis rūpinsis ir Vydūno kapų bei paminklu Skerys rūpinasi ir Simonai- čio paminklo reikalu.

Solistė Florencija Korsa- kaltė, Los Angeles, Cal. vė- liausiu metu dainavo net 6 spektaklius operoje Hansel ir Gretel. Vasario mėn. F. Korsakaitė dainuos 4 speka- taklius operoje Cavalleria Rusticana. Solistė taip pat dalyvauja lietuvių parengi- muose. Sausio 25 d. ji daly- vaus vietos SLA kuopos tra- diciniam koncerte sausio 25 dieną.

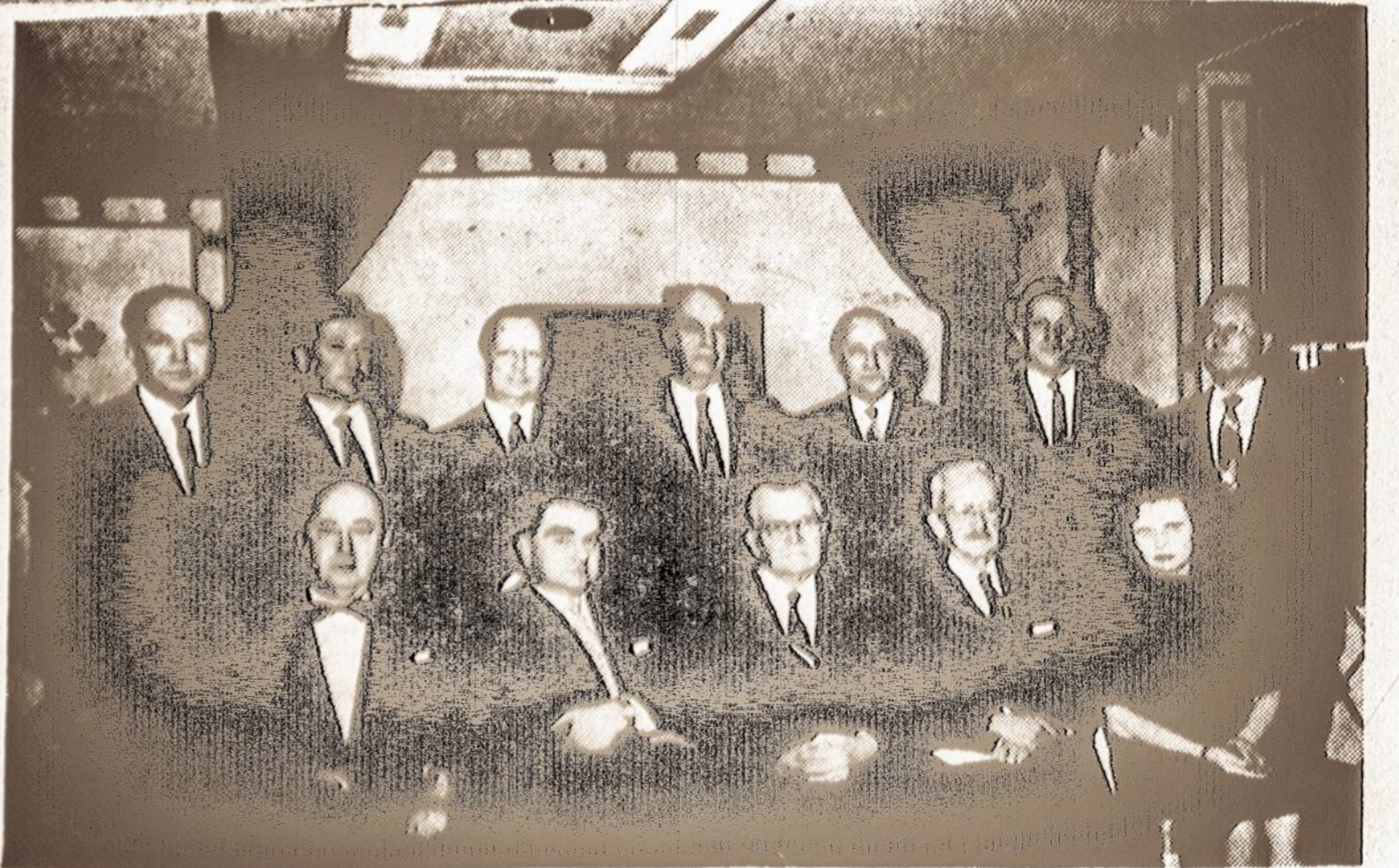
• Vladas Slaitas, poetas gyvenęs Londone, Anglijoje, viešėjo Amerikoje ir keliose vietovėse dalyvavo jam su- ruoštuose poezijos vakaruo- se.

• Arvydo Klorės paruošia- muosius darbus skridimui į Marsą straipsnyje Die Zaub- erer von Pasadena (Pasa- denos burininkai) popula- rus Die Weltwoche (Pasaui- lo savaitraštis) vokiečių žurnalas, plačiai aprašo, įvertindamas šį lietuvių ir kitus Amerikos mokslininkus.

• Lietuvą lankusių tarpe pernai buvo: Dalia Sruogytė Bylaitienė, dr. Balio Sruo- gos duktė, rašytojo Vienuo- lio-Antano Zukausko dukter- rys, muzikas Zigmąs Baltu- šis su žmona, Rytų kalbų specialistas Saulius Elisona- s iš JAV. Iš Australijos lankėsi Kipro Petrausko sū- nus dr. Petrauskas su šeima.

• Jono Avyžiaus romaną *Kaimas Kryžkelėje* rusiškai 100,000 tiražu išleido Izvestia Maskvoje ir estiškai, 30,000 tiražu Tallino leidyk- la.

• Elena Narbutaitė, Argenti- noje išgyvenusi 40 metų, sausio 14 išvyksta į Lietuvą apsigyventi. Prieš keliolika metų iš Argentinos į Lietuvą grįžo jos draugė Irena Pet- kutė.

Amerikos Lietuvių Tarybos Valdyba 1969 metais. Sėdi iš kairės į dešinę: P. Dargis, E. A. Bartkus, pirm., L. Šimutis, garbės pirm., Tėsininkas J. Žuris, E. Vilimaitė. Stovi (iš k. i d.): dr. V. Šimaitis, J. Jasaitis, L. Jaras, J. Talalas, dr. K. Šidlauskas, dr. J. Valaitis, T. Blinstrubas. Nuotrauka daryta A&T suvažiavimo metu, Bismarck viešbutyje, Chicagoje. V. Noreikos nuotr.

DARBŠTI BITELĖ

Tai buvo 1929. Tada visi Amerikos lietuviai stengėsi ir dirbo Lietuvai, jei ir jos žmonėms vosokeropai pagelbėti. Bostone buvo su- tarta, kad reikia suruošti, tarp kitko, parada. Koks bus paradas? Jei tik žy- giuos be nieko, nepasieksi tikalo. Bostoniškė Jadvyga Tumavičienė gavo iš J. Arlauskos sunkvežimį. Jį apdengė apdegusiom lentom, jų dalis apvilko baltu audek- lu. Apdengė tik tiek, kad būtų matyti sudėgusios len- tos. Didelėmis juodomis raidėmis aplink "flotą" paruošė parašą: "Help Lithuania". Iš priekio buvo parašas: "Baltic States". O viduj prie ratelio sedėjo, ištiesusi rankas -- prašė: "Help Lithuania"--moteris. Žygiavo didelis būrys žmonių, su jau mirusia ponja Sviliene priešaky. Ji už rankučių vedėsi dvi mažas anūkes. Amerikiečių spauda skelbė kad Lietuviai visi, seni, jauni, net ir vaikai, trokšta Lietuvai laisvės. Vyčiai dar ir nuotrauką Vyties laikraščio viršelyje talpino.

Sunkvežimui flotą paruoš- ti daugiausiai dirbo Tuma- vičienė su vyru. Dirbo per visą naktį iki ryto, nes sek- madienį reikėjo važiuoti. Padėjėjų buvo mažai. Bet žiūrovų buvo daug. Pagelbėti niekas neturėjo laiko. Tu- mavičiam tada nebuvo poliso. Dirbo per visą naktį kol flotą paruošė, kad galė- tų važiuoti po Bostono gat- ves net iki vėlaus vakaro. Po parado vežimą reikėjo nurengti, nes rytojaus dieną Arlauskui reikėjo sunkveži- mio darbu -- vaisvandenius vežioti.

Kalbant apie Tumavičie- nę, čia dar turju priminti, kad Jaunimo Metais ji viena parašų Kongresui surinko net pustrėčio tūkstančio, ji gavo ir Kardinolo Cushing parašą.

Dar apie Tumavičienę neseniai surengtą pagerbi- mą. Tokios pramogos at- skiram asmeniui pagerbti Bostone dar nebuvo. Šalėje jau buvo 300 žmonių, kurie vos sutilpo: kai kuriems vėliau atėjusiems, gaila, jau nebuvo vietos,

BOSTONIBTIS

Veteranė Jadvyga M. Tumavičienė

Jadvygos Tumavičienės padėka

Reiškiu nuoširdžiausią padėką man surengusiems pagerbimui: mielam komi- tetui A. Chaplikui, S. Jane- liūnui, A. Andrulloniui, J. Lekliui, Sandaros 7 Kuopai ir visiems kitiems, kurie pagelbėjo surengti tokį puikų man pagerbti banketą. Dėkoju dar p. Viščiūnui už iškilmingą maršą, solistui S. Liepai, kartu su publika sugedojusiems. Himnus -- Amerikos ir Lietuvos ir il- giausiu metų, pianistui V. Vasyliūnui, Klebonui A. Baltrašiūnui sukalbėjusiam maldą.

A. Chaplikas visus pak- vetė prie tosto ir pietų, pagrindinę kalbą pasakė Gerb. S. L. A. Prezidentas P. Dargis, Centro Sekr. B. Pivaronienė, Prof. A. Kun. Kontautas, ir advokatė S. Šalnienė. Dar kalbėjo A. Skudzinskas, S. Subatienė, A. Tumas, B. Bajerčius, Tumavičiaus sūnus Julius Tumavičius. Dėkoju visiems ir visoms už sveiki- nimus, telegramas, dova- nas. Turju nuoširdžiai padėkoti dar p-lei Lorraine Harris, ir Cassie Janeliū- nienei už užauginimą tokio didelio medžio, kurio vai-

vaisius nuskyvus gauta net \$300. Taip pat dėkoju davy- stams skelbimus progra- mos knygelėje ir visiems kitaip gelbėjusiems. Dėkoju visiems korespondentams ir laikraščiams už aprašy- mus prieš ir po parengimo. Kadangi neįmanoma atski- rai visiems padėkoti, nes buvo virš 300 žmonių, todėl prašau priimti mano nuo- širdžiausią padėką visiems kurie tik prisidėjo savo brangiomis jėgomis ir laiku paremti, parengimą su- ruošti didelį ir įspūdingą. Dėkoju ir Sandaros Moterų Klubui, kuris daug dirbo, kad pramoga pasisektų ir toms gabioms rankoms, ku- rios sukūrė tokį didelį tor- tą, kuriame buvo spalvose išrašytas Lietuvos Himnas. Dėkoju visiems už atsilan- kymą. Visiems už viską dar kartą didelis lietuviškas ačiū.

Jadvyga M. Tumavičienė

* Petras Jaras, gyvenęs Baltimore, Md., praėityje buvęs nuolatinis ir uolus Vienybės bendradarbis, 1969 m. gruodžio 14 sulaukė 90 metų amžiaus.

Knight Cap

August Traun, sav.

LIETUVIŲ RESTORANAI

UZKANDŽIAI

PIETŲ

VAKARIENĖ

IVAIRŪS

ŽUVIES

PATIEKALAI

810 Chestnut St., Philadelphia, Pa.
ir
Baltimore Pike & Providence Rd.
Media, Pa.

LIETUVIAI CHICAGOJE

Rasčiauskas rodė filmus

"American Travel Service" kelionių bendrovės vedėjas Vl. Rask-Rasčiauskas gruodžio 6 d. Liberty salėje Ciceroje rodė filmus iš Lietuvos, kuriuos jis nufilmavo praėjusią vasarą. Jis ten turėjo progą plačiai pakalbėti, tad vaizdų buvo ne tik iš Vilniaus bei jo apylinkių, bet taip pat ir iš tolimų vietų, pavyzdžiui, iš Palangos ir apie 15 minučių žiūrovai, kurių buvo apie 50, galėjo pamatyti kaip vasarojama Lietuvos pajūryje. Apie 2 valandas trūkusioje programoje, Rasčiauskas vietomis parodė tikrai profesionalinės kokybės nuotraukų. Be filmų, Rasčiausko bendrovės vicepirmininkė Juzefa Mileriūtė parodė skaidrių, kurias ji pagamino irgi praėjusios vasaros metu Lietuvoje. Visą programą surengė ir pravedė E. Sulaitis.

PRUNSKIŠKI REPORTAŽAI

Chicagoje plačiai kalbama apie "prunskiškus reportažus", kuriuos gamina Draugo red. kun. Prunskis. Jis taip moka juos susukti, kad parengimų dalyviai dažnai nežino apie ką čia kalbama ir ar čia juoktis ar verkti reikia. Vieni iš klasiškų prunskiškų rašinių buvo Mokslo ir Kūrybos simpoziumo reportažai.

VISŲ EILĖS RETĖJA

Neseniai iš gyvųjų tarpo atsiskyrė pažangiųjų grupės veikėjas, jų dienraščio -- Vilnies redaktorius -- Leonas Jonikas. Vėlionis buvo išėjęs plačią gyvenimo mokyklą, daug dirbęs savo tautiečių naudai. Buvo tylus, kuklus, bet turintis kandaus humoro, o taip pat pakantus kitaip galvojantiems, ką pasakoja su juo susitikę antikomunistinio nusistatymo žmonės.

Su L. Joniko mirtimi vilniečių eilės praretėjo, nors dienraščio redakcinis kolektyvas dar didelio bado nejaudė. Kiek blogesnėje padėtyje buvo techninio personalo sudėtis, tačiau, ten įsijungus dviems jauniems vyrams iš naujųjų ateivių tarpo, padėtis sunormalėjo. Dabar Vilnies spaustuvės vedėju yra tos srities specialistas Vytautas Pajaujė, atvykęs iš Brazilijos.

CARPENTER
CABINET
MAKER

CUSTOM BUILT

CABINETS

- BOOKCASES
- ANTIQUE REPAIRING

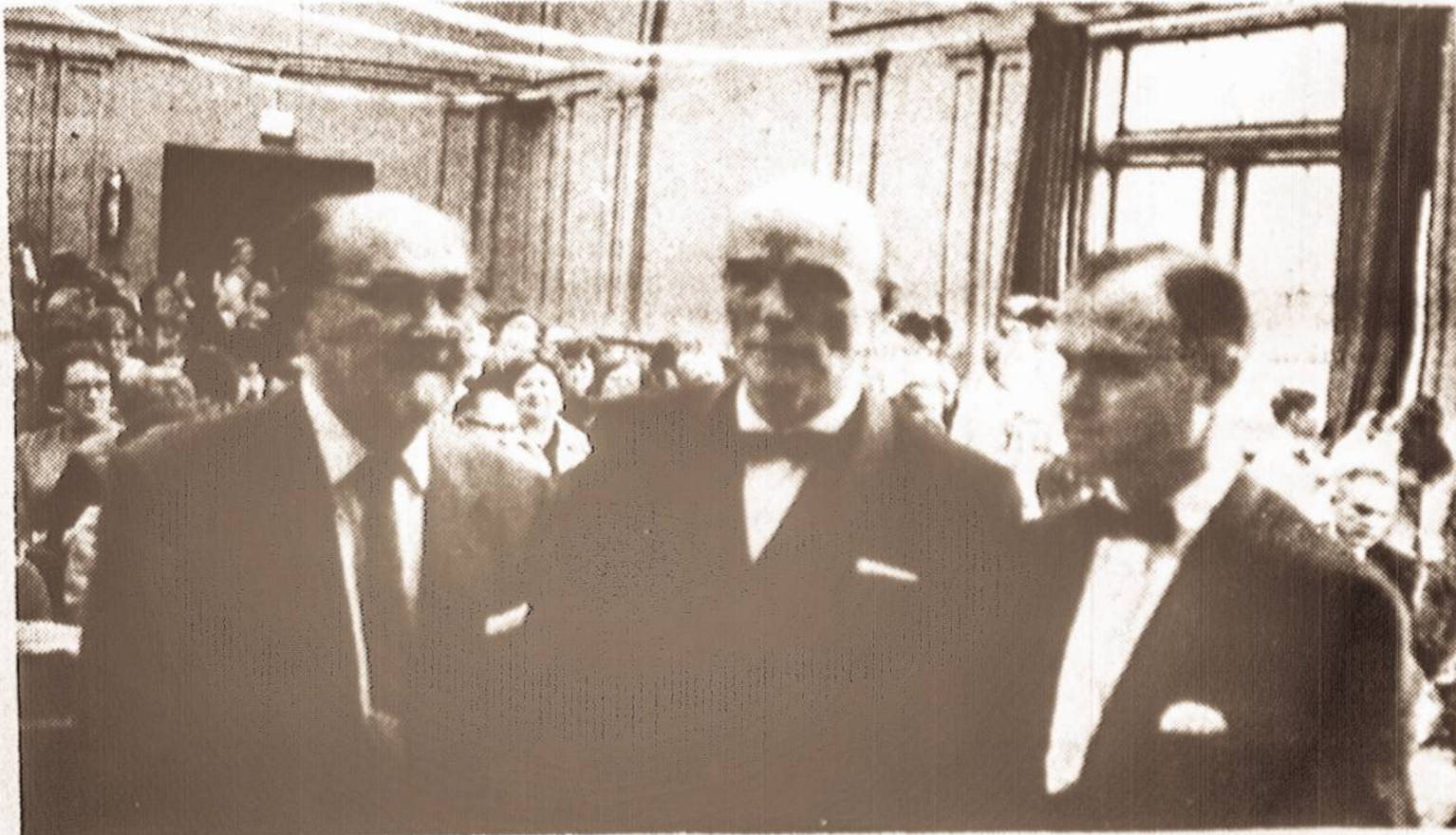
FORMICA WORK SPECIALISTS

AUGUST VILENIŠKIS
119-20 JAMAICA AVENUE
RICHMOND HILL, N. Y.

VIRGINIA 7-5760

DIDELI IR MAŽI. - Chicago's Vycių ir lituanistinių mokyklų chorai išpildo J. Bertulio "Sugrįžimo giesmę" per Bendruomenės surengtą Kariuomenės šventės minėjimą pr. metų lapkr. 23 d. F. Strolia diriguoja vyciams, Brightonparko, Cicero ir Dariaus-Girėno lituanistinių mokyklų chorams.

V. Zalatoriaus nuotr.

Kariuomenės šventės minėjime Chicagoje kalbasi muzikai: J. Žilevičius, J. Byanskas, ir dirigentas F. Strolia.

E. Sulaičio nuotr.

Cicero Lit. Mokyklos choro narės laukia eilės programos išpildyme Gage parko salėje, Kariuomenės šventės minėjime.

E. Sulaičio nuotr.

VIENYBĖ

The oldest Lithuanian newspaper in the world was established by Juozas J. Paukštys in 1886. It is published bi-weekly by Valerie Tyaliava and Jonas Valaitis at 192 Highland Blvd., Brooklyn, N. Y. 11207. Telephone: Applegate 7-7257. Editor: Jonas Valaitis; Managing Editor: Valerie Tyaliava; senior Editor: Vytautas Širvydas; English Editor: Demie Jonaitis; Associate Editor: Edvardas Sulaitis. Subscription rate: \$7.00 for one year. Advertising rates on application. All rights reserved and no part of this newspaper may be reproduced without the consent of the Publishers. All manuscripts are subject to editing. Entered as Second Class Matter October 23, 1907, at the Post Office in Brooklyn, N. Y. 11201

mes

Vytautas Širvydas

Pradėsime gyventi 70-tuosius šio šimtmečio metus. Įdomu, kaip lietuvis istorikas, sakysime, už 200 metų rašydamas savo tautos istoriją, šią išgyventą šimtmečio dalį įvertins? Sunku pasakyti, bet galima spėti, kad šimtmečio lemtį tiksliau pastebės ir ją pabrėš.

Leidinio Lithuania: 700 Years bendradarbiai daugiausia dėmesio skyrė ne mūsų rašytinės istorijos 650 metų tarpsniui, bet paskutiniams 50-čiai metų. Tur būt, juto, kad tuo laikotarpiu įvyko kas lemtingesnio negu praėjusiais šimtmečiais?...

* * * *

Lemtinguoju įvykiu bene bus "vyrų nuo žagrės", reiškia, mūsų valstiečių sluoksnio įėjimas į Europos istoriją? Praeitame šimtmečiu į Europos tų metų istoriją pažvelgęs, žymus anglas Carlyle rašė:

"Kas ten bilda? Nagi, istorijos laiptais aukštyn kopiančių valstiečių klumpės!"

Mūsų bežemių valstiečiai, po Liublino unijos netekę savos gimtosios lietuvių kalbos dvaruose, bažnyčiose ir valsčiaus raštinėse, pasinaudoję laikinu gobšųjų vokiečių ir rusų susilpnėjimu, grįžo į istoriją, sukūrė gan tvirtai gyvenusią nepriklausomą valstybę, išstobulino lanksčią literatūrai ir mokslams lietuvių kalbą, suorganizavo pelningą žemės ūkį, pramonę ir prekybą bei išauklėjo eilę sūnų-dukterų, kuriais gali didžiulis bet kurį Vakarų civilizacijos tauta.

* * * *

Dabar šiuos moderninės tautos laimėjimus lietuviai yra priversti vystyti važiuodami rusų užkartoje tarybinėje socialistinėje respublikoje.

Kur Lietuva šiais naujais keliais į istoriją nuvažiuos ir kaip toli? Kaip mūsų tauta atrodys po 30 metų, sakysime 2,000 metais?

* * * *

Tarybinė Lietuva, apima beveik visas žemes, kurias savinasi karščiausi mūsų tautininkai, išskyrus Karaliaučiaus, Suvalkų-Seinų ir kai kurias Vilniaus ir Gardino sritis. Vyrų nuo žagrės vis labiau ir labiau išvirsta miestelėnais, o jų bendras apšvietos laipsnis jau pakilęs aukščiau negu tauta bet kada buvo pakilusi!

Ne visai laisvai pasirinktais planais pramonė-prekyba turi plėtotis rinkoje, kuri apima šestą pasaulio dalį, bet vis kažkaip toje srityje atsilikusi nuo prasisiekusios Amerikos.

Tautos prieauglis, rodos, patenkinamas. Ką mūsų tauta šiose sąlygose per 30 metų ateityje padarys, galima tik spėlioti, pasiremiant šaltu ir rimtu Lietuvos gyvenimo sekimu. Šio sekimo užsienyje nebus, rodos, kol mes dalies veiksmų į pensiją nepaleisime. - Daug, žinoma, padėtų platesnių asmeninių santykių plėtimas ir Vienybės idėjų gyvendinimas.

* * * *

Gyvenimas mūsų tėvus pranciškonus jau įtikino galutinai uždaryti ir neatidaryti lietuviškos mokyklos Kennebunkporte. Kada nors gal juos įtikins ir, kad jų planuojamasis lietuviams Kultūros Centras, tikrovėje, atsidurs Amerikos vyskupui (kurių vie-

Tęsiama 5 psl.

Dėl takelio, dėl siaurojo

Pranė Lapienė

Dažnai tenka nugirsti, kad, jei lietuvių laikraščiai netalpintų pletkų ir vieni prie kitų nesikabinėtų ir nerašytų prasimanytų dalykų, tie laikraščiai netektų daug skaitytojų. Gal ir teisybė, jei Naujienose Aldona Anyta neiškenčia savo skaitytojus vaišinti prasimanymais. (Naujienos spalio 26 d.)

Dalyvavau ALT septintame kongrese, buvus ten ir p. Anyta. Aš nemačiau ten jaunimo ir Vienybės parašiau, kaip senimas svarstė, kokiomis priemonėmis galėtų jį į savo tarpą įtraukti. Anyta rašo mačiusi daug jaunimo. Įdomu, kokį jaunimą ji matė ir kur?

Permaščius kongreso eigą, priėjau išvados, kad gal p. Anyta turi minty šokių. Vakarienes laiku, kada vyko meninė programa, tame pat viešbutyje, tik kitoj salėj, vyko šokiai. Girdėjau ten buvus lietuvių jaunimo. Tas jaunimas turėjo būti dar labai žalias ar visai nesidomįs visuomenine veikla, jei jis nedalyvavo kongrese, nei domėjosi jo menine programa. Pagaliau, gal mano ir p. Anytos sąvoka apie jaunimą yra kitokia. Aš, pavyzdžiui, visus, kurių pakaušiuose spindi mėnesėlis, skiriu šeimui. Ponia Anyta gal kitaip galvoja. Dėl to nesiginčysime.

Kalbėdama apie mano kongreso aprašymą (Žitūrėk spalio 24 Vienybės); Anyta kimba ir prie mano įspūdžių, patirtų Lietuvoje 1966 m. birželio pirmoj pusėj. Ji, norėdama pabrėžti, kad aš kalbanti neteisybę, rašau "...ponios Lapienės objektyvumas paaiškėja iš tokio pavyzdžio: neberasdama žodžių kaip išgirti viską, ką tik ji sutiko, ji, kalbėdama apie savo brolio sodybą, paminėjo ir takelį, kurio vienoj pusėj žydėjo tulpės, kitoj — jurginai. Jau tada pagalvojau, kad čia kažkas netaip".

Tikrai netaip. Birželio pradžioj tulpės ir jurginai kartu nežydi. Ir to aš nerašiau. Apie takelį, vedantį į namą, rašiau, kad jis iš abiejų pusių apsodintas jurginiais, kurie dar maži, tik prie jų lazdos įbestos. Jei Naujienų įstaigoj dar rastųsi 1966 m. spalio 28 d. Vienybė ir jei p. Anyta į mano brolio sodybos aprašymą pažvelgtų, pamatytų, kaip negražiai apsimeleuota. Ten pat telpa ir nuotrauka to takelio,

kurio šonuose aiškiai matyti tos lazdos ir prie jų žemi žalumynų krūmeliai.

Dėl negausaus ALT septintame kongrese delegatų skaičiaus p. Anyta sako kalta esanti ir Vienybė, kuri variusi pragaištingą politiką. Nemanau! Ir štai kodėl: Vienybė, kaip ir jos skaitytojai, nuoširdžiai rūpinasi Lietuvos likimu. Kaltė yra vien dabartinių vadų, kuriuos Vienybė, matydama juos einant klaidingais keliais, kartas nuo karto švelniai pakritikuoja. Vienybė yra įsitikinusi, kad nei keikimu Lietuvoj likusių žmonių, nei boikotavimu iš ten atvykusių menininkų, nė viena valanda nepagreitinsime Lietuvos išlaisvinimo. Vienybė stoja už visų lietuvių vienybę, nesidomėdama kas kokio tikėjimo. Kiekvienas turįs jai yra įdomus ir mielas svetys ir iš jo daugiau, negu iš visos spaudos, galime patirti apie dabartinį Lietuvos gyvenimą.

Užkluvo p. Anytai ir kodėl aš trečios kartos japonę pavadinau azijate. Įdomu, kuo p. Anyta laiko trečios kartos lietuvių? Jankiu?

Pagaliau, p. Anyta paaiškina ir kodėl mano įvardinti kongrese dalyvavę, aukštai iškilę visuomenininkai, nebuvo pasodinti už garbės stalo. Girdi, buvę todėl, kad "Lapienės pažįstami jau pagalvojo apie amžiną atilsį". Negražesnio iš tų žmonių pasityčiojimo tikrai niekas negalėtų sugalvoti.

Ką gi, padedant tašką, tenka apgailestauti Naujienas, prigyvenusias tokio kultūrinio nuosmūgio.

Vokietijos žurnalistas labai patiko Vilnius

Vak. Vokietijos žurnalistas pora dienų viešėjo Vilniuje. Grįžęs į Frankfurtą parašė, kad Lietuvos sostinė Vilnius jam labai patiko. Ten daug istorijos, kaip ir Graikijos Atėnuose. Miesto senienos priminė jam aukštą Vilniaus praeities kultūrą. Daugiausiai jį jaudino vilniečių prielankumas ir mandagumas. Pastebėjo, kad savo tautinės tradicijas lietuviai pasiryžę žit-būt išlaikyti. Vilnius - Rytinėje Europoje - civilizacijos, senovės liekanų, tradicijų vietovė.

Brolio sodyba ir takelis, iš abiejų pusių apsodintas jurginiais

DAILININKĄ ADOMĄ GALDIKĄ PALYDINT

Pranė Lapienė

„Viešpatie, ko taip skubi? Susimildama, ponie, sulėtinkite vairavimą! Tik ką pravažiavome dieviško grožio medį!“ Žodžiai, tarti dail. Galdiko prieš veik 20 metų, bet tie -- „ko taip skubi“ -- mane lydės visą amžių. Visą amžių dairysiuos ir to dieviško medžio, nors tuo keliu pravažiuoju dažnai. O kada kartą jam pastebėjau, argi nebuvo matęs tokių medžių Lietuvoj, jo akyse pasruvo ašaros. Susigraudinau ir aš. Man rodėsi, kad jam kiekvienas Stony Brook, L. I. medis priminė Lietuvą ir po jais jautėsi, kaip namie. Svetimuose kraštuose surasti laikini namai, jo nežavėjo, tų šalių kalbų jis nesimokė, ir man sunku įsivaizduoti jo gyvenimą be jo žmonos, p. Galdikienės, kuri nors taip pat buvo labai jautri savo likimui, bet žiūrėjo į gyvenimą realiai ir jo kelyje. Galdikui po tapybos, jo žmona jam buvo viskas.

Džiaugiaus, kai atvykusius į JAV galėjau juos pakviesti į savo vasarvietę poilsui. Tada galvojau, kad dailininkas, atsiradęs savo tautiečių būry, laikinai pasijus kiek geriau ir gal ištars, kaip kartą vienas Biržiškų buvo taręs -- „pasijutau kaip namie“. Jam tik tegalėjau duoti labai kuklias patalpas. Greit paaiškėjo, kad dailininkui tas visai nesvarbu. Pastogė jam tebuvo reikalinga tik nakčiai, pergulėti. Gyveno jis tarp medžių. Bendravo tik su jais. Kada jis, pasiėmęs paletę, skubino lauk, toliau nuo žmonių, ir jei kas svečių pasislūlė kartu eiti, jis be ceremonijų atrėždavo: „Eik po velnių! Sėtonas, trukdyti nori darbo“.

Visi žinojome, kad taip kreipdamasis į ką laikė tą žmogų sau artimu ir mielu. Kartą Galdikas buvo apriktas vieno turtuolio sodyboj, kur jis gaudė drobėj ten užtikrus vaizdus. Sodybos savininkas priėjo prie jo ir pradėjo jį kvosti, kas jis, iš kur. Galdikas, pasak jo paties pasakojimo, tekartojęs: „Nė velnio nesuprantu, ką tu, sėtone, kalbil“. Tas „sėtonas“ atsekė jį į vasarvietę ir sužinojęs, kad tai yra vienas iškiliausių lietuvių dailininkų, tik

ką atvykęs iš Paryžiaus, jis maloniai pakvietė jį tapyti jo sodyboj kada tik jis panorės. Pakvietė ir svečius, ką Galdikas pavadino laiko gaišinimu.

Toki nuotykiu sudarydavo progą kitiems svečiams gražiai pajuokauti.

Tapyba, tapyba susikauptus kur vienuoj, Galdiko buvo prasmingas gyvenimas. Kartą, jis beieškodamas gražesnių vaizdų -- paklydo. Visą dieną išbuvo nevalgęs ir tik labai vėlai vakare surado namus. Užkandęs nuslinko į savo kambarį, sakydamas labai pavargęs beieškodamas kelio namo. Bet jis vėl greitai buvo su mumis. Negalėjęs miegoti, išgirdęs dain. Jonuškaitės balsą. „Griekas būtų jos nepaklausyti dar kartą.“ Tai buvo žmogus dailininkas, poetas ir vienas iš didžiausių.

Po kurio laiko jie išsiiruošė į miestą. Tada galvojau, kad jie turi iš ko gyventi ir ten geriau jausis, negu pas mane gyvendami kempininkais. Aš tik po daugelio metų išvydau Aidų žurnale jo paties pasakojimą, kaip jie New Yorke, kelerius metus gyvenę šaltame bute, vargė, iki p. Galdikienė, baigusi tam tikrus kursus, gavo tarnybą.

Toks buvo dailininkas ir jo žmona. Nieko nenorėjo savimi varginti ar naudotis kieno pagalba už dyką. Dar gyvendami vargė, mane pakvietė į svečius ir siūlė išsirinkti iš jo kūrinių porą paveikslų atminimui. Supratau, kad nori man atlyginti už tas trumpas atostogas. Nesiskubinau vykti. Nebepamenu jau net kas, bet neužilgo atvežė man du kūrinius: Pavasarį ir Rudenį. Jie išskirtini iš kitų tapybos paveikslų, o svečiai į juos pažvelgę, nesako matė Rudenį ar pavasarį, o tiesiog surinka: „Jūs turite du Galdiku!“

Aš tyliu. Aš ne visiems pasakoju kokiu būdu juos įsigijau. Tegu man pavydi, galvoju. Galdikas tebetapo, gal įsigysite ir jūs.

Taip, aš turiu du Galdiku, bet Galdiko, to mielo žmogaus, didžiai talentingo menininko, nebėra mūsų tarpe. Liūdinti jo žmona tejaucia mūsų jai nuoširdžią pagarbą ir padėką, kad ji taip nuoširdžiai globoja tąjį, tik menul atsidadavusį vyrą, tuo prisidėdama mūsų tautos kultūrinius lobius padidinti. Braukdamiesi ašaras, tariame iki pasimatymo, brangus žmogau! Mes mirsime, bet Tu liksi savo kūryboj gyvas amžinai.

ADOMAS GALDIKAS (1893 - 1969)

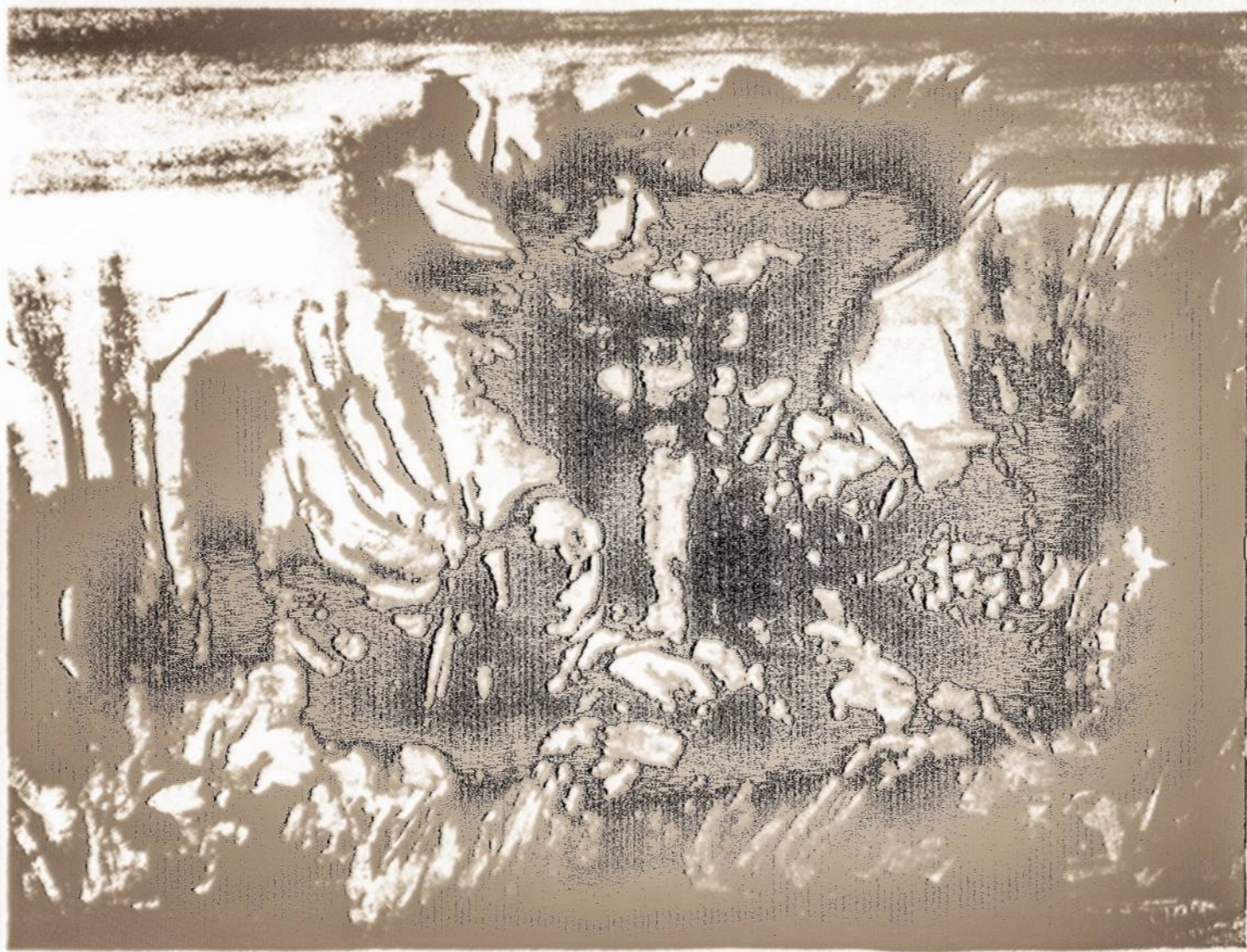
ADOMAS GALDIKAS

Adomas Galdikas gimė 1893 m. spalio 18 d. Giršinių kaime, Mosėdžio vls., Kretingos apskr., Lietuvoje. Meno mokslus išėjo Petrapilyje Stigliczo meno mokykloje, pasirinkdamas grafikos specialybę. 1921 ir 1923 Berlyne studijavo grafiką ir tapybą. Vėliau studijas gilino Švedijoje, Italijoje ir Prancūzijoje. 1923 — 40 Kauno Meno Mokyklos grafikos studijos vedėjas, be to, dėstė piešimą; 1940—44 Kauno Taikomosios Dailės Inst. prof. 1946—47 Ecole des Arts et Metiers (Freiburg i. Br.) prof. 1947 IX 2 — 1952 VI 11 gyveno Paryžiuje. 1952 VI 16 atvyko į JAV ir apsigyveno New Yorke.

Lietuvoje buvo Meno Kūrėjų D-jos, Čiurlionio galerijos komisijos, Dailininkų S-gos nariu. JAV yra New Yorke Liet. Dailininkų S-gos ir Amerikos dailininkų profesinės lygos nariu.

Savo grafikos darbais dalyvavo pirmoje lietuvių grafikos parodoj Košicuose, Čekoslovakijoje. Yra daręs projektus Lietuvos banknotams, pašto ženkliams, iliustravo V. Krėvės Dainavos šalies padavimus, O. V. Milašiaus Contar lithuaniens de mere l'Oye, Tysliavos poezijos knygą Žaltvykštės. Teatrui padarė 19 veikalų dekoracijų: Šarūnas, Jūratė, Gražina, Princesė Turandot, Lakme ir kt. Kaip tapytojas dirbo portretus (J. Basanavičiaus, kun. Stakelės — Čiurlionio galerijoje), žanrą (Grybautoja, Grėbėja — Valstybės Muzėjuje Kaune), dešimt daugiausia peizažus. Nuo 1920 dalyvavo visose lietuvių meno parodose Lietuvoje ir užsieniuose. 1931 savo tapybos kūrinių parodą suruošė Paryžiuje Atelier Francais galerijoje, iš kurios 2 kūrinius (Lietuvos peisažą ir nature morte) įsigijo Jeu de Paume muzėjus Paryžiuje. 1937 dalyvavo pasaulinėje parodoje ir už savo triptiką Lietuva gavo Grand Prix, o už Šarūno dekoracijas aukso medalį. 1946 jo parodą suruošė Augustiner muzė-

Tęsiama II psl.

Stony Brook peizažas.

A. Rannito laiskas Adomui Galdikai

Prof. Aleksis Rannit
Rytų Europos Kolekcijų Konservatorius
Yale Universitete

Didžiai Gerbiamas ir
Brangus Maestro!

Spalio 18 dieną Jums ir Jūsų draugams ir gerbėjams laikas buvo sustojęs vienai akimirksniui. Tą dieną mes minėjome Jūsų 70 metų sukaktį.

Turiu prisipažinti, kad esu gerokai nuliūdęs. Nuliūdęs ne todėl, kad dabar Jūs jau esate paženklintas tokio „kanaunikiško“ amžiaus (nes žinau labai gerai, kad Jums gyvuoja du 35 metų jaunuoliai), bet todėl, kad „reikalinga“ apvalaus metų skaičiaus Jūs viešai pagerbti. Esu įsitikinęs, kad apvalios jubiliejinės datos yra būtinos dvasios puskarininkių (arba, anot Jūsų meistriško keiksmazodžio, „dvasios utėlių“) veiklai apibūdinti, apie milžinus gi Jūsų formato galima kalbėti kiekvieną Dievo dieną. Jūsų jubiliejui „foną“ sudaro įvairių politinės epilepsijos reiškinų plokštumos, — bet kokių puikių švitėjimų praskamba šiame vis pilkėjančiame fone Jūsų galingos spalvos!

Tarp kūrybinės intucijos liepsnos ir logoso, tarp turinio ir formos, tarp meno magijos ir techninio formavimo, tarp „orientališko“ ir „klasiško“ žmogaus vyko visa Jūsų gyvenimo kova dėl specifinės išraiškos. Tokia kova yra būdingas lietuvių kultūros pasireiškimas, — kultūros, kuri daugeliu atvejų yra spekuliatyvinė, filosofinė ir abstrakti. Ji yra iš viso būdinga šiaurės kultūroms, nes šiaurės žmogui yra nelengva „uždaryti“ savo srovenančius jausmus Viduržemio jūros tautų harmoningos formos „korsete.“ Tai nereiškia, kad tarp lietuvių nebuvo ar nėra gryo stilizmo siekėjų. Šios rūšies kūrėjais poezijoje yra Balys Sruoga ir Henrikas Radauskas, grafikoje — Vytautas K. Jonynas, tapyboje — Petras Kiaulėnas ir Vytautas Kasiulis, skulptūroje — Vytautas Kašuba ir Antanas Mončys. Jūs būtų sunku priskirti prie šios grupės. Jums pirmąją „orientališko,“ romantiško, ekspresionistinio turinio žmogus.

Aš pavadinu Jus „turinio žmogum“ ir daug kam gal tai atrodo keista, nes koki „turinį“ gali turėti gamtovaizdis. Neskaitant eilės žanrinių arba „literatūrinių“ paveikslų, kokiais yra pav. Jūsų didelis triptikas „Lietuva,“ sukurtas 1937 m. Paryžiaus Pasaulinei Meno Parodai, Jūsų „Vėjas,“ „Bulvianakė“ ir „Malda“ — galdikiškiausias ir gryniausias Jūs pasirodėt kaip tik savo „tiktais — peizažuose.“ Taigi, apie koki ypatingą turinį čia galima būtų kalbėti?

Adomui prisiminti, kad ilgus šimtmečius pietų kraštų dailininkai nekultūravo grynojo peizažo ir net šiandien jis yra jiems svetimas. Šios specifinės kontempliacijos kūrinius pirmieji davė šiauriečiai — olandai, anglai, flamanai, volkečiai ir kiti. Galop, su impresionizmo laimėjimu, peizažas laimėtinai užkariavo centrinę poziciją tarp kitų tapybos sričių. Impresionistai gi, kurie po Vencijos tapybos pirmieji atidavė duoklę gryno kolorizmo genijui, buvo kartu ir pirmieji, kurie iš esmės išėjo prieš literatūrinį motyvą mene. Jiems svarbiausia buvo sukurti formalistiniai tobulą, šviesoje stilingai išstipdytą gamtos gabalą. Bet jų mokinys Van Gogh'as pasidarė kartu ir jų priešas, nes Van Gogh'as buvo, kaip ir Jūs, „turinio,“ vidinio tikėjimo žmogum. Jis buvo šiaurietis, „orientališkas,“ o ne graikiškas kūrėjas ir jo teptukas, panašiai kaip ir Jūsų, virpėjo ugnim. Jo peizažai, kaip ir Jūsų, yra gamtos dramatinio judesio, kosmiško, antgamtinio pajutimo produktai. Yrą dar ir kitas mistikas ir „orinetališkas“ žmogus mene, kuris yra artimas Jums. Tai bizantietis El Greco. Tie, kurie kūrybiniai pažvelgė į jo „Toledo peizažą“ Metropoliteno Muziejuje New Yorke, juto ir tą vulkaniską neramumą, kurio jisai yra „nešamas.“ Koks gražus uždavinys būtų sukurti knygą, pavadintą „El Greco, Van Gogh, Galdikas, Stilistinės analizės ir meno psichologijos studija.“ Nuo El Greco baroko iki Galdiko baroko yra netaip jau toli. Cezann'o žodžiai, „Be susijaudinimo nėra meno,“ tiktu visų trijų menininkų vedamąją tendenciją vaizduojančiu posakiu.

Po tokios knygos reiktų parašyti kitą, pavadintą „Čiurlionis, Baltrušaitis, Galdikas. Lietuvių gamtinės filosofijos paralelės.“ Ir tikrai vėliau, panašius lituanistinius ir stilistinius tyrinėjimus užbaigus, galima būtų pradėti rašyti „Adomas Galdikas ir jo vieta Europos mene,“ — studiją, kuri išryškintų Jūs kaip europinės reikšmės dailininką ir lietuvių dvasios-sielos reikėją. Norėtusi tikėti, kad ši viliojanti tematika įkvėps jaunosios kartos lietuvių rašytojus.

Praeities patyrimas yra liūdnas. Adomas Jakštas, Vytautas Bičiūnas ir Juozas Keliuotis ne tik nenorėjo suprasti Jūsų meno originalios ekstatinės, savotiškai ekspresionistinės formos, bet taip pat ignoravo Jūsų, iš gilios senovės ateinančių, grynai lietuvišką gamtos pajutimą. Šis pajutimas neturi nieko bendro su piešimu damų liaudies kostiumuose, su etnografinė tematika, su lietuviškų trobų ar gražių medinių bažnyčių vaizdavimu. Tautiškas mene yra visuomet dvasinė situacija, formos metafizika, ypatingos jausminės atmosferos stebuklas ir jį realizuoti gali tik tai tas, kuris šį stebuklą flešioja savyje. Išorinis gamtos motyvas neturi jokios reikšmės. Van Gogh'as tapydamas Prancūzijos peizažus paliko germanu, o Delacrois dirbdamas Afrikoje — prancūzu. Taip ir Jūs pavyzdžiui, sukūrėt Freiburge visą eilę Schwarzwaldo gamtovaizdžių, kuriuos aš nebijau pavadinti genialiais ir grynai lietuviškais. Juose yra laimingai įforminta, toji į gamtą įlieta, didžiai pakilusi nuotaika, kurią lengvai galima surišti su gamtiniu pietizmu lietuviuose.

Jurgis Baltrušaitis, eilėraštyje „Smilgų šlamesys“ žodžiais: „Nusilenk, praeivi, žolytei prie-tako“ ir daugelyje kitų eilėraščių liudija apie lietuvišką dievotumą gamtos paslapčiai. Šį dievotumą išreiškia visa Baltrušaičio ir

Pavasaris skleidžiasi

Čiurlionio kūryba. Baltrušaičio eilėraščius gi galima lengvai iliustruoti Jūsų ir Čiurlionio tapybos reprodukcijomis. Kartu visų Jūsų trijų kūrinių alsuoja tuo, dabar jau legendiškos, mistinės Lietuvos, aromatu.

Marija Gimbutienė rašo, kad „lietuvių ir visų baltų religijai yra labai būdingas miško ir medžio gerbimas. Istoriniai šaltiniai iš 11-15 amžiaus nuolat ir nuolat mini „šventus miškus, alkus (gojus), medžius. Šventieji miškai yra buvę tarytum klestinčios ir vienoje vietoje susikaupusios gyvybės rezervuarai... Kai kurie medžiai ir gelės buvo kupini ypatingos galios gydančios nuo ligų, apsaugojančios nuo nelaimių. Gaivingumu išsiskirę medžiai: gumuoti, šakoti, iš kelių kamienų suaugę ypač turėjo stebuklingosios jėgos. Prie dvikamienių medžių žmonės meldavosi ir stebuklingai išgydavo. Tokių senų, keistai išaugusių medžių nevalia kirsti... Augalų ir žmogų jungė mistiniai ryšiai, nes ir vienas ir antras nešiojo analogišką gyvybės jėgą. Pagal senus tikėjimus medžiai turi kraują ir gali kalbėti... Žmogaus gyvenimo ilgumas buvo siejamas su medžio gyvenimu: nukirtus medį, miršta ir žmogus. Siela, toji nemirštančioji gyvybės jėga, po žmogaus miršties dažniausiai į medžius ir įsikūnydavo.“ (Marija Gimbutienė: „Senovės Lietuvių Religija“).

Jeigu Adomas Jakštas ir kiti kritikai neįstengė suprasti Jūsų originalaus talento, tai garsusis Waldemar George, vienas moderninės meno kritikos stulpų, iš karto atidengė Jūsų tikrąją lietuvišką, tą pirmąją jausmą, kurį atskleidžia Jūsų tapyba. Šis prancūzų meno teoretikas savo Jums skirtoje knygoje „Galdikas — Tragique Lithuanie“ rašo:

„Galdiko dvasios savotiškumas pirmą kartą pasirodė „barbariškų“ nature-morte cikle, kuriam jis temas ima iš Lietuvių liaudies meno. Tie paveiks-lai yra nuspalvinti pagonybės. Pagoniškos tradicijos ir sąvokos yra išlikę tarp lietuviškos krikščionybės papročių ir apeigų. Krikščioniški dievai tėra tik stabai. Lietuvos Žemdirbys kuria vienybę iš savo vidaus būties ir iš išviršinio pasaulio. Jo bendradarbiavimas su motina gamta yra mistinio panteizmo primityvi forma. Kokios nebūtų apėigos, jo tikėjimo branduolys visada lieka nepasikeitęs. Žmogus sudievina žemę, tą gyvybės principą... Galdikas niekada neįveikė savo vaikystės dievų. Ar jo bendravimas su jų atvaizdais nepasireiškė legendinės vizijos pabudimu? Tapytojas senajam tikėjimui suteikia naujo ir šviežio kraujo. Jis atlieka sunkų perėjimą iš nature morte'o į gyvąją gamtą, jis sugyvina visatą. Tas animistinis tikėjimas, ta galia įžvelgti ir suvokti gamtoje dieviškąją pradžią, jį paskatina atrasti Lietuvos paslaptį prisotintą atmosferą. Jis atsikrato grynai formalistinio pobūdžio jėškojimų. Tiesa, jis buvo visiškai bejėgis sunaikinti mitologinei nuotakai. Ką tai reiškia? — Galdikas atskleidžia visur esančią antgamtinę jėgą. Nors jis tapo nesigriebdamas simbolių, nors jis sakosi nesekęs gamtos, jo medžių pavestai, jo miškų aikštelės, ir jo lygumos yra užburti gamtos reginiai.“

Tas „Cultus Arborum“ (Medžio Kultas), apie kurį kalba Marija Gimbutienė, toji panteizmo nuotaika, kurią preciziškai išskaito Jūsų kūryboje Waldemar George, tiesa, nėra būdinga vien tik lietuviams. Medžio ir augmenijos kultas, vienas gražiausių ir grakščiausių visatos garbinimo rūšių, buvo universaliai paplitęs antikiniame ir priešistoriniame pasaulyje. Jis buvo ugdomas japonų, indų, asirietų, egiptiečių, graikų ir kitų tautų. Tačiau LIETUVOJE jis buvo pasiekęs savo grynai jausminio atsėdėjimo ir susikaupimo, turbūt savo švelniausio lyrizmo. Kaip tik šį gamtos dievinio specifinį jausmingumą, pakėlęs jį į himnišką, ekstatinę sferą, Jūs ir jam žinot savo rinktiniuose kūriniuose. Šiame lietuvių dvasinės kultūros išryškiniame aš matau Jūsų, kaip tikrai tautinio lietuvių dailininko, istorinės misijos atlikimą savo tautos garbei.

Prašau tikėti mano tikra admiracija ir priimti mano gražiausius linkėjimus.

Jūsų
Aleksis Rannit

Septynios vienatvės ir Arlekino meilė

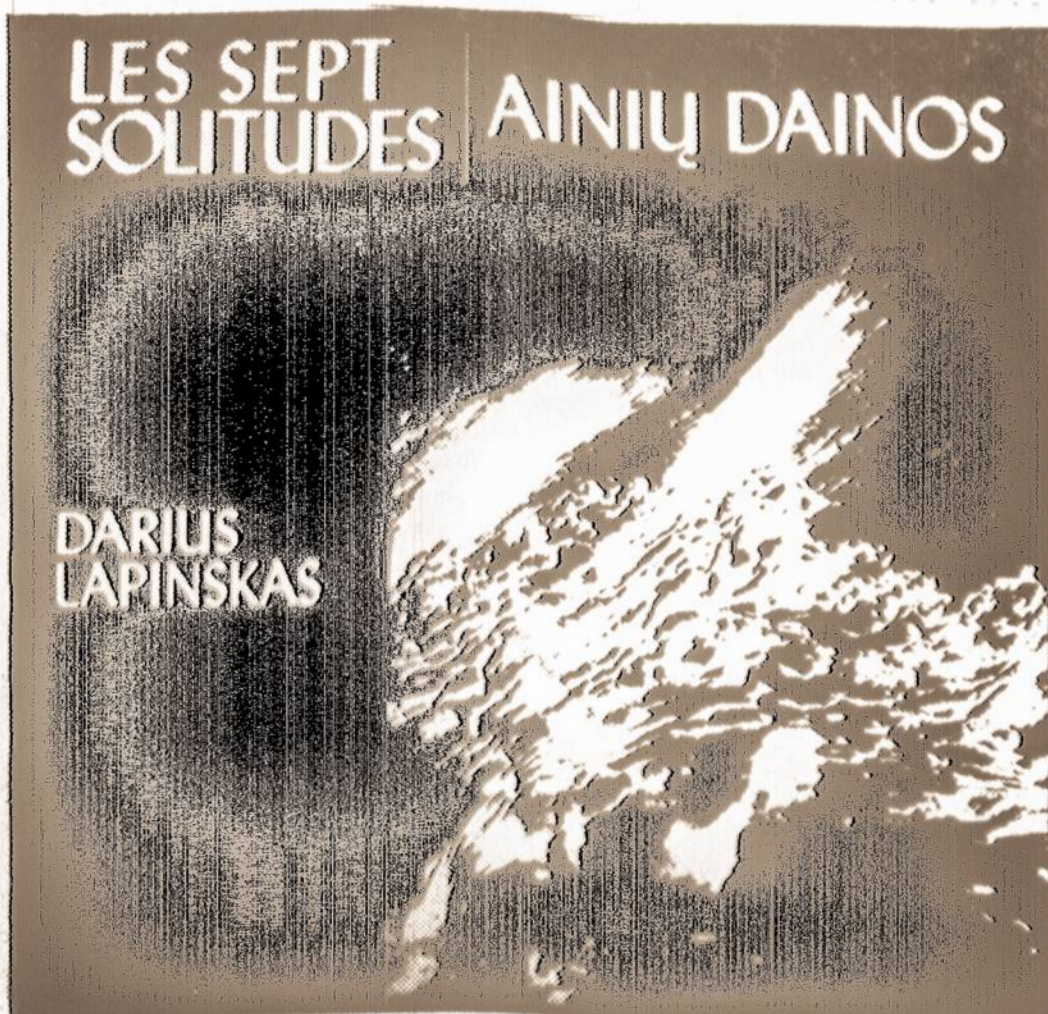
Šiais vardais pasirodė trys naujos plokštelės. Tai kompozitoriaus, dainininkės ir aktorius duoklė 1969 šeimos ir švietimo metams.

Iš patrauklaus spalvoto albumo ištraukiame pirmąją plokštelę. Solistė Aldona Stempužienė, palydima Stuttgarto simfonijos orkestro, dainuoja pasaulinio repertuaro arijas iš Carmen, La Giocondos, Trubadūrų Don Carlo, Samsono ir Dalilos, Orfeo ir Servilijos kirpėjo operų. Dirigentas Darius Lapinskas. Iš viso dešimt arijų, įvairių stilių, turtingai skambančių stereo garsu. Jose girdime pilną, su dramatine įtampa, solistės Stempužienės balsą, tolygiai maloniai skambantį Bizet, Verdi ar Rossini operų arijose. Operinės muzikos mėgėjams ši plokštelė bus tikrai maloni dovana.

Vieniša banga juodoje erdvėje puošia Septynių vienatvių ir Ainių dainų albumą. Šioje antroje plokštelėje yra mūsų draugaus naujovinė komp.

Dariaus Lapinsko kūriniai. Septynios vienatvės -- rečitavyvas ir arija mezzosopranui su simfonijos orkestru, parašyta to paties vardo Oskaro Milašiaus poemai. A. Stempužienė šį kūrinį atlieka prancūzų kalba (poema originaliai parašyta šia kalba). Plokštelėje yra aplarkas supoemos vertimais lietuvių (K. Bradūno) ir anglų (R. D'Attilio) kalbomis. Taip pat operų arijų aprašymai lietuvių ir anglų kalbomis.

Antroje plokštelės pusėje yra Ainių dainų ciklas, kuriam panaudotos penkios liaudies dainos -- Seju, veju, Čiutela, sodi bitela, Pralėkdamas bitinėlis, Ūžia girelė, Liūlia, liūlia ir Rūta žaliuoj. Kompozitorius išradingai naudoja liaudinius variantus nūdienės muzikos forma. Jokūrinys stebina formos paprastumu, įdomia ritmiškai ir pasąmoniniu būties atskleidimu. Atlieka mezzosopranas A. Stempužienė, fleitistas Robert Dohn ir mušamaisiais instrumentais

Karl-Heinz Himstedt. Abu muzikai yra iš Stuttgarto. Fortepionu skambina pats kompozitorius.

Pasakos visokio amžiaus vaikams (ir suaugusiems) -- tai trečioji plokštelė. Pasakotojas Leonas Barauskas. Albumo viršelyje dail. V. Igno grafikos atspaudas. Mūsų labiausiai mėgiamas literatūrinės kūrybos interpretatorius akt. Leonas Barauskas, savo žemaitiškais pasakojimais spaudęs ašaras iš džiaugsmo Pietų Amerikos lietuvių kolonijose, šioje plokštelėje seka Juliaus Kaupo Arlekino meilę, rečituoja Jono Meko Vasaros naktis, Jono Basanavičiaus Žemaitišką pasaką, Butkų Juzės Žemaičių stiprybę ir liaudies pasaką apie Močeką. Barauskas žemaitiškus kūrinius seka savo gimtąja žemaičių tarpe (pagaliau nuo Pempelės iki šiol žemaitiškai nieko daugiau nesame girdėję). Pasakas lydi komp. D. Lapinsko parašyta muzika (Stuttgarto simfonijos orkestras) ir solistų A. Stempužienės, D. Kučėnienės ir B. Maciukevičiaus dainavimas. Tarp daugelio dailaus žodžio

A. L. Balsas pagerbė viešnią iš Lietuvos

Argentinos Lietuvių Balso leidyklai buvo pagerbta iš Lietuvos atvykusi gimnazijos mokytoja Marija Sabaliauskaitė - Patackienė. Ji dalyvavo su savo sesute Monika ir jos vyru K. Viečiais. Dalyvavo ir Juozas bei Marytė P. Zavadskai su dukra Nelida.

Moterų skyriaus redaktorė Ona Ožinskienė svečius patvėrė lietuviškais pietumis kurių metu plačiai išsikalbėta apie Lietuvą ir Argentinos lietuvių veiklą.

Leidėjas Pranas Ožinskas parodė jo paties pagamintas skaidres iš kelionės po Lietuvą ir kitus Europos kraštus. Parodė ir ALC bei SLA ansamblius ir filmų iš Argentinos lietuvių gyvenimo.

plokštelių pastaroji yra tikrai nauja ir išskirtinė.

Pastaroji menininkų trijulė sukaktuviniais 1968 metais, PLB globojama, lankėsi P. Amerikos lietuvių kolonijose ir taip pat pasirodė tų kraštų teatruose ir televizijoje. Kelionė, atrodo, patikino juos ir kitiems bendriems darbams, kurių vienas štai labai aktyvus -- trys naujos plokštelės. Gaunamos

pas visus lietuviškų knygų ir plokštelių platintojus arba Fine Music Records, 4249 Lambert Road, Cleveland, Ohio 44121.

K. Skirmantas

ATSTATYS BIRŽŲ RADVILŲ PILĮ

Lietuvoje planuojama atstatyti Biržų Radvilų pilį. Lietuvos istorikams pavyko Švedijos archyvuose surasti jos planus, kaip pilis atrodė 1629 ir 1704 m. Tik radus pilių planus pavyko atstatyti Trakų ir Kauno piliis.

VYT. BELECKAS Savininkas

Winter Garden Tavern Inc.

1883 Madison Street
Brooklyn, 27, N. Y.
Tel. EVergreen 2-6440

SALĖ VESTUVĖMS IR KITOKIOMS PRAMOGOMS. BE TO, DUODAMI POLAIDOTUVINIAI PIETŪS.

Pirmos rūšies lietuviškas maistas prieinama kalna.

Namų pirkimo, pardavimo, apdraudos ir visais reikalais kreiptės į

REAL ESTATE & INSURANCE John Orman Agency

GERIAUSIAS PATARNAVIMAS

Pildomi miesto, valstybės ir federalinės valdžios mokesčių parciškimai.

110-04 JAMAICA AVE. RICHMOND HILL, N. Y.

Telefonas

Virgimia 6-1800

1970 Metus sutinkant

Tęsinys iš 1 psl.

Indija jau moka premijas už negimdymą naujų gyvybių, kas kitiems kraštams dar tebėra mirtinė nuodėmė.

Paties dangaus astronautai - nei kosmosu dar nepasiekė. Bet iš ketvirdalio milijono mylių, nuo paties Mėnulio paviršiaus matė Žemę, ją nuotrafcavo ir šiame dešimtmetyje visa žmonija jau matė, kaip Žemė iš Mėnulio atrodo. Jau žino ir kas Mėnulį sudaro, nors jo gelmėse žmogus dar nebuvo.

Šiame dešimtmetyje žmogus jau sugalvojo sprogdinimus, kuriais gali visą Žemę sunaikinti. Sekančiam dešimtmečiui lieka surasti būdus, tam išradimui neleisti įvykti, jei pavyks...

Dangaus kūnams, ypač Mėnuliui tirti, pereitam dešimtmetyje vien Amerika išleido 25 bilijonus dolerių. Sekančiam dešimtmečiui Mėnulio tyrimams baigti dar numatyta išleisti 5 bilijonus, jei to pakaks. Kiek dangaus kūnams tirti išleidžia Tarybų Sąjunga, nežinome. Spėjama, kad tikriausiai nemažiau.

Daugelio mylima ir garbinama Amerika, per dešimtmetį išleidusi bilijonus šaipai ir visokeriopai pagalbai, sugebėjo įsigyti daugiau ir naujų priešų - daugiau negu jų bet kada turėjo. Trilijoną dolerių ir 300 tūkstančių Amerikos jaunimo paaucijosi karui Vietname, Amerika įsitikino, kad paprastais ginklais karo nelaimės. Bet, jeigu panaudotų pačius žiauriausius, kaip panaudojo Hirošime, Japonijoje, laimėtų momentaliai, bet tuo atveju gali pati susilaukti tokio pat likimo. Taikos ieškotojai trokšta, kad karais laimėti taiką šis būtų paskutinis mėginimas... Ar bus?

Tik istorija pasakys, kiek Amerika pralaimėjo visais kitais atžvilgiais.

Per dešimtmetį buvo iškilusios pasaulinės asmenybės: Kennedy, Chruščev, Mau Tse Tung, De Gaulle, King. Iš jų, du nebaltieji. Johnson galėjo likti pasauline asmenybe, bet istorija taip susiklostė, kad asmenybės ne visada nulemia įvykių eigą. Pasaulio įvykiai iš kitur - ir genijus išmeta iš vėžių.

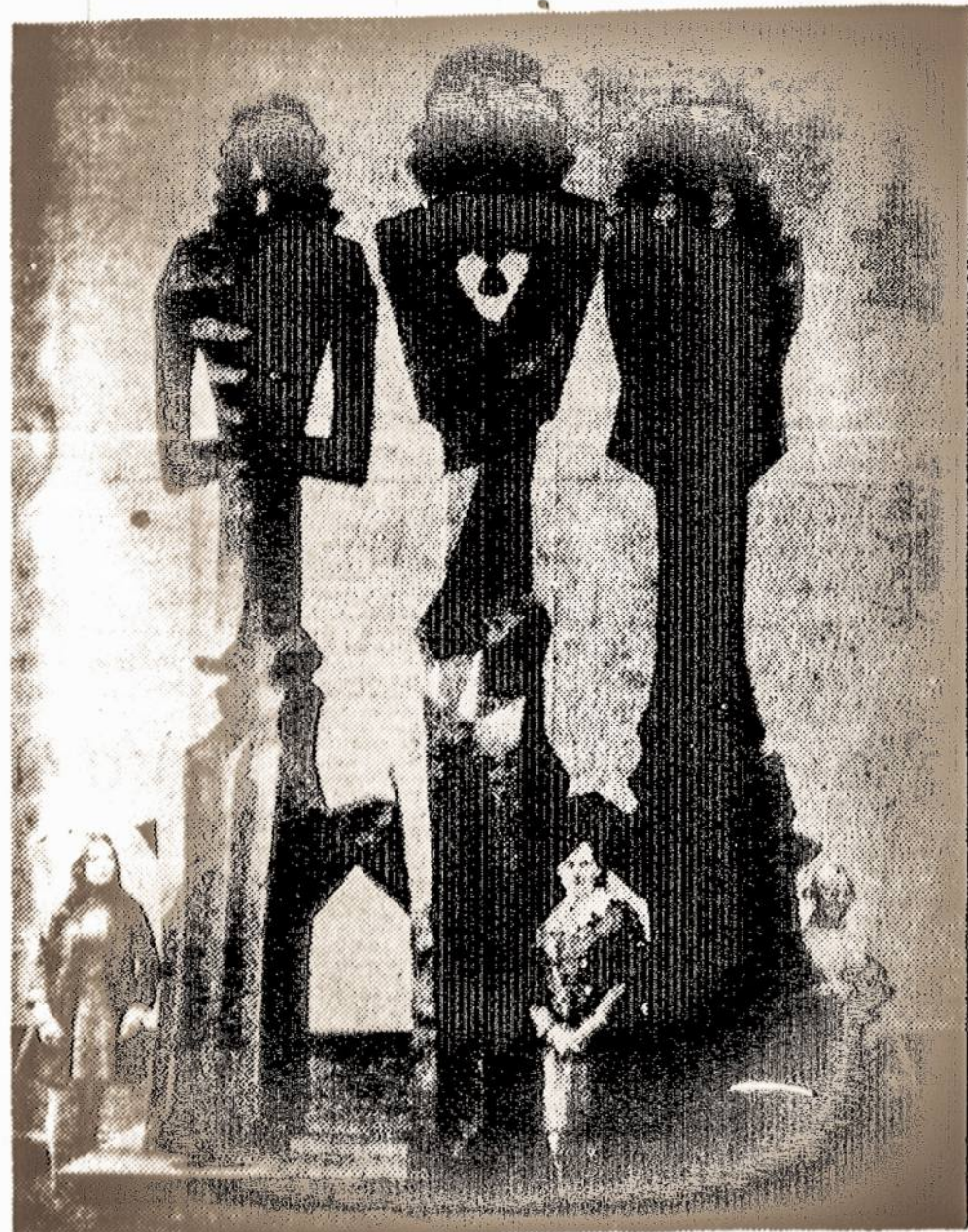
Pereitas dešimtmetis labai sukrėtė visas tikiybines sektas ir žymius individus. Pirmą kartą Popiežiai ir Kristaus mokslo mokytojai ir pasekėjai, taip pat kitų tikiybų išpažintojai, plačiai po pasaulį važinėjo, ieškodami būdų susidariusiai padėčiai gelbėti.

Bažnytinės reformos, viena prie kitos tikiybinių sektų artėjimas, tarp griežtų konservatorių ir norinčių ir su gyvenimu eiti tikiybinių, giliai tikinčių, kone krizės. Niekad dar dėl to tūkstančiai dvasiškių nepaliko bažnyčios, kiek pereitam dešimtmetyje.

Ir įvairūs apaštalai iš Maskvos ir jos kontroliuojamųjų kraštų, praskleidę geležinę uždangą, tiek plačiai po pasaulį nesikraidė, kiek pereitam dešimtmetyje, ypač jo pabaigoje. Jie rado reikalų lankyti visus pasaulio kraštus, daugiausiai pažengusius, kaip ir labiausiai atsilikusiuosius. Jie keliavo tais pačiais keliais, kuriais keliavo Popiežiai ir kiti Bažnyčių atstovai.

Visoje toje dešimtmečio atmosferoje augęs jaunimas nežinojo kuris kelias tiesus, kurio eiti. Nežino dar ir šiandien. Jo elgsena visame pasaulyje senimui neiški. Jo revoliucinis judėjimas, ieškojimas naujų kelių, atsispindi universitetuose, aprangoje, literatūroje. Mokytojai - jiems jau ne autoritetas. Amžiais nebuvo girdėtas toks studentų judėjimas, bent tokia forma, kokia jis reiškiasi pereitame dešimtmetyje.

Tęsiama 12 psl.

TRYS KARALIAI - skulptūra, stovi M. K. Čiurlionio muziejaus sodelyje, Kaune, išdidus ir orus. Tai Vlodo Vildžiūno kūrinys. Fotografas E. Katinas paprašė lankančias muziejų tris mergaites prie Trijų Karalių atsištoti, tikslu parodyti kokio didumo milžinai yra tie karaliai. Krikščionių pasaulyje Trijų Karalių švente yra sausio 6 d. Lietuvoje tą dieną baigdavosi Kalėdų švenčių nuotakos, nurengdavo eglutes ir pradėdavo dirbti jau priėmę Naujųjų Metų rezolucijas nekartoti klaidų, kurias padarė pereitais metais.

Giltinė už durų

MINTYS BAIGIANT 1969 IR SUTINKANT 1970 METUS

Prie tavo namų durų stovi Giltinė, rankoje laikydama ir persmaugtą stiklinę, - smėlio laikrodį, kuriame smiltys iš viršutinės dalies byra į apatinę.

Kaip greit smiltys nubyrės į apačią, taip greit giltinė atidarys duris ir mandagiai paprašys: "Eikite su manim"! Nenusigąsk, nemandyk priešintis ar atsikalbinėti, kad ne laikas, kad dar ne visi darbai užbaigti ir kad dar kiti reikalai nesutvarkyti... - Nelaimėsi! Eik drąsiai, nebijodamas, ir neklauk - kur ji tave veda. Nėra ko tau bijoti ir savęs gailėti, žinok tik, kad - tu buvai beturtis, jokių brangenybių nepalieki, jokių ir nenusineši... Nesirūpink nei dėl savo nuodėmių! Tavo nuodėmės, palyginus su nuodėmėmis tų, kurie braido žmonių kraujo jūroje ir tų kurie skęsta turtuose - tėra tik dulkelė aname gyvenime ir nėra įvertinami!

Nenusimink ir nelitūdėk, jei varpai neskambės ir išrinktieji nesimels už tave! Šiandien jie meldžiasi tik už

tuos, kurie turi Judo Iskarijoto grašų!

Todėl, būk palaimintu Latru, pakabintu šalia nukryžiuoto mirštančio Jėzaus Kristaus!

Šiandien ir tavo Tėvynė Lietuva - neša Kristaus kančios kryžių. Nėra Cirenaušo, kuris pagelbėtų jai - parpuolusiai - pakelti šiandieninį kryžių. Ji yra vedama ant Kalvarijos kalno, kad būtų galutinai nukryžiuota ir kalavijais perverta.

Mūsų senesniųjų smėlio laikrodyje smiltys baigia perbėgti. Bet kurią valandą Giltinė pravers mūsų visų kambario duris ir tars: "Eikime!" Kas užims mūsų vietas? Kas prisimins Lietuvos savanorius, partizanus, kovojusius už Lietuvos laisvę? Kas papuoš jų kapus, giriuose išmėtytus? Tau, jaunime, teks tai padaryti! Mes, senesnieji įgaliojome jus užimti mūsų vietas:

Dirbkite, kovokite, laimėkite ir džiaukitės nepriklausoma Lietuva!
J. ŠIAUČIŪNAS

CALL US FOR
Liquor CUT RATE L 871
SAVE ON
YOUR FAVORITE
BRANDS
GOLDSTEIN Liquor Store
DOMESTIC & IMPORTED WINES & LIQUORS
FOR DELIVERY PHONE
VIRGINIA 9-7669
NEAR FOREST PARKWAY
8427 JAMAICA AVE. WOODHAVEN, N. Y.

**SERV-WELL
ROOFING CO.**
INC
DENGIA STOGUS IR METALU APGAUBIA
KAMPUS IR KRAŠTUS
STOGE ĮRENGIA LANGUS
ATLIEKA SKARDOS, DERVOS, SLEITO, TILE,
SHINGLE ROOFING. GAMINA ASBESTO
ASFALTO SIENAS
VI 6-9519 ir VI 8-3800
77-20 101st AVE., OZONE PARK
Frank Brukas kalba lietuviškai

MIRĖ SIMAS NARUŠIS

Sidney, Australijoje, gruodžio 23 d. širdies smūgio ištiktas mirė Simas Narušis, Australijos Lietuvių Bendruomenės pirmininkas. Dar pernai jis lankėsi Amerikoje, dalyvavo posėdžiuose ir suvažiavimuose.

SIMAS NARUŠIS
(1899 - 1969)

Veltonis buvo gimęs 1899 m. kovo 13 d. Karališkių km., Kidulių valsč., Šakių apskr. Buvo Lietuvos kariuomenės savanoris, vėliau pasiekė majoro laipsnį. Nuo 1929 m. buvo Lietuvos kariuomenės Vyr. štabo spaudos ir švietimo skyriaus viršininku, laikraščių bendradarbiu. Nuo 1948 m. gyveno Australijoje, kur nuo 1965 m. pirmininkavo Lietuvių Bendruomenei.

Ona Litvaitienė

Gruodžio 24 d., besiruošdama Kūčioms, mirė ilgametė Vienybės skaitytoja Ona Litvaitienė, sulaukusi 77 metų amžiaus.

Ji mirė savo bute širdies smūgio ištikta. Jos laidotuviams rūpinosi J. Garšva. Palaidota Cypress Hills kapinėse, greta savo vyro.

Velionė buvo gimusi Lietuvoje ir jaunatvėje atvyko į Ameriką. Buvo gliai susipratusi lietuvių ir priklausė įvairiose lietuviškose organizacijose. Jai ypač artima buvo Moterų Vienybės draugija, kuriai ji priklausė beveik nuo pat tos draugijos įsikūrimo 1934 m.

Moterų Vienybė gliai liūdi netekusi dar vienos savo narės.

Artimiausios velionės giminė Amerikoje - dvi seserėčios: Mary Mardozas ir Mildred Widener.

HAVEN REALTY

TRAVEL AGENCY - MUTUAL FUNDS

Perkant ar parduodant namus, išnuomojant butus, apdraudos,

federaliniu ir valstybių (Income Tax) užpildymu, pirkimui piniginių perlaidų (Money Orders) ir įvairiausiems kitais reikalais, - kreipkitės į

Joseph Andrusis - Tel. VI 7-4477
87-09 Jamaica Avenue
Woodhaven, N. Y. 11421

BILIAI PARDUODAMI VISOMIS SUSISIEKIMO PRIEMONĖMIS I VISAS PASAULIO VIETAS.

Atdara kasdien nuo 9 v.r. iki 9 v.v.

HORN DENTAL LABORATORIES

APTARNAUJA NEW YORKA
77-20 101st AVENUE
OZONE PARK, N. Y. 11417

Tel. VI 5-7730

Kalba lietuviškai

A. GALDIKAS

Atkelta iš 6 psl.

jus Freiburge i. Br., o 1948 - M. M. Durand-Ruel galerija Paryžiuje, 1947-48 dalyvavo grupinėse parodose Paryžiuje, New Yorke, Amsterdame, Baden-Badene, Tūbingene, Kissingene, Frankfurte, o 1952 - Clevelande, Ohio, 1953 Chicagoje, 1954 pavasarį John Myer galerija surengė jo kūrinių parodą, o rudenį - meno muzėjus Waterbury, Conn. Galdiko kūrinių turi įsigijęs Valstybės muzėjus Kaune (20 paveikslų), Dailės muzėjus Vilniuje, Latvijos valstybės muzėjus, Jeu de Paume, Paris (2), moderniojo meno muzėjus Paryžiuje, Stiglitzo muzėjus Petrapilyje, Prancūzų Kultūros Institutas (2).

Prel. Jokūbas Šilkas

Prel. Jokūbas Šilkas, Sheboygan, Wis. lietuvių par. klebonas, sausio 4 ruošdamasis pamaldoms, zakristijoje -- širdies smūgio ištiktas -- staiga mirė. Klebonavo per 30 m., prelatu buvo paskirtas prieš 6 metus.

Skaniausia lietuviška duona gaunama

SILVER BELL BAKING CO.

Sav.
A. RADŽIUNAS

PYRAGAI VEDYBINIAMS
ir
KITOKIEMS POKYLIAMS

STagg 2-5938

36-40 Stagg St.
Brooklyn, N. Y.

WHITE HORSE Tavern

BARAS IR RESTORANAS
Duodami polaidotuvintai pietūs.

86-16 Jamaica Ave.
Woodhaven, N. Y.
Tel. Virginia 6-9519

PRANAS BRUČAS
Savininkas

JUOZO BANDŽIUKO Baras ir Restoranas

Čia vaišinsitės ir vaišinsi ne tik Amerikos veik visais gėrimais - alumi, vynu ir dar stipresniais. Gausi ir importuotų iš Europos ir kitų kraštų. - Jauki vieta susitikti, pasikalbėti ir džiaugtis gyvenimu su maloniais draugais.

KABARETAS - ŠOKIAI

110-12 JAMAICA AVE. Richmond Hill, N. Y. 11418
Tel. 846-9286

S & G MEAT MARKET

TELEFONAS: Virginia 9-5077

84-04 Jamaica Ave., Woodhaven, N. Y.,
Nauja moderniškai įrengta mėsinė

340 Grand Street, Brooklyn 11, N. Y. Tel. STagg 2-4329

Papingintomis kainomis priimam užsakymus vestuvėms ir pokyliams.
Pristatome į namus lietuviškus skilandžius ir sūrius.

LAI DOTUVIŲ DIREKTORIAI

Funeral Directors

JUOZAS KAVALIAUSKAS

LICENSED PENNA AND NEW JERSEY

1601 S. Second Street, Philadelphia, Pa.

Telefonas: DEwey 4-5136

Charles J. Roman Funeral Home

1113 Mt. Vernon St., Philadelphia, Pa.

Telefonas: POplar 5-4110

STEPHEN AROMISKIS

(ARMAKAUSKAS)

423 Metropolitan Ave., Brooklyn 11, N. Y.

Koplyčia laidotuvėms Tel. EVergreen 7-4335

M. P. BALLAS FUNERAL HOME

ALB. BALTRUNAS-BALTON

660 Grand Street Brooklyn, N. Y.

NOTARY PUBLIC

Tel. STagg 2-5043

JOSEPH GARSZVA

UNDERTAKER AND EMBALMER

JOSEPH J. GARSZVA, Jr.

231 Bedford Ave., Brooklyn, N. Y. 11211

Telefonas: EVergreen 8-9770

ŠIE LAIDOTUVIŲ DIREKTORIAI IŠNUOMOJA
AUTOMOBILIUS ĮVAIRIEMS REIKALAMS

Laimingų Naujųjų Metų!

linkime visiems Vienybės skaitytojams, bendradarbiams, rėmėjams, skelbėjams ir visiems geros valios lietuviams.

Taip pat reiškiamo gilią padėką visiems, padėjusiems Vienybei savo aukomis ir moraline parama išgyventi sunkųjį 1960 metų dešimtmetį. Pradėdami Vienybės 84-uosius metus, tvirtai tikime, kad sulaukę 1980 metus, visi kartu paminėsime Vienybės 94-tųjų metų gimtadienį.

- **JUOZAS IR ELENA ANDRIUŠIAI**, Woodhaven, N. Y. apdraudos agentūros savininkai, šventėms buvo išvykę į Kaliforniją, Nevadą ir Meksiką.
- **ALT S-gos 1 skyrius** pernai išleido Prano Narvydo knygą *Gimtinės Takais*, prisiminimus iš Lietuvos. Dabar Prano Narvydo brolis Jonas, gyvenąs Seaford, L. I. išleido Prano Narvydo poezijos rinktinę, kurioje yra 110 eilėraščių.
- **SKULPT. ELENOS KEPALAITĖS** darbai išstatyti Phoenix galerijoje, New Yorke.
- **BRONĖ SPUDIENĖ** apie mėnesį laiko viešėjo San Francisco, Cal. pas gimines ir draugus. Į New Yorką grįžo prieš pat šventes.
- **NEPILIEČIAI** gyveną Jungtinėse Valstybėse privalo registruotis sausio mėn. imigracijos arba pašto įstaigose. Registruotis privalo nuolat ir laikinai gyvenantieji nepiliečiai. Diplomatai bei tarptautinių organizacijų atstovai ši registracija nepiliečiai. Registracijos laiku išvykusieji privalo registruotis ne vėliau 10 dienų, kai grįžta į Jungtines Valstybes. Registracijos blankus reikia įteikti asmeniškai, ne paštu.

Janina Mathews, dainininkės Lionės Jodytės Mathews dukrelė jau 150-ą kartą amerikiečių Broadway teatre vaidina Curley McDimple. Amerikiečių spauda ją įvertina kaip pačią tinkamiausią tai rolei ir gabiausią jauną artistę. Žurnalas Promenade 1969 m. lapkričio laidoje tarp kitko rašo: "Curley McDimple - Janina Mathews gives a devastating portrayal of America's Sweetheart in the Robert Dahdah production - a fun filled musical spoof of the '30's. - Bert Wheeler, 250 W. 43rd St.

Iš kairė į dešinę — Stasys Ilgūnas, dail. Petras Ilgūnas, K. Garlienė ir Vladas Bacevičius. Dail. Petras Ilgūnas buvo atvykęs pas brolių Stasį į Rochester, N. Y. Stasys dirbo Kauno valstybiniam teatre, grimo skyriaus vedėjo padėjėju. Prijungus Vilnių Lietuvai Stasys Ilgūnas persikėlė į Vilniaus akademinį dramos teatrą, grimo ir perukų skyriaus vedėjo padėjėju pareigoms. Pasibaigus karui tas pareigas perėmė Petras Ilgūnas. Jam išėjus mokytojauti į Čiurlionio meno mokyklą — grimo ir perukų skyriaus vedėjo pareigoms paskirta Jonė Ilgūnaitė, kuri šias pareigas ir dabar eina. Iš vienos šeimos keturių vaikų — trys Vilniaus operos ir baleto teatro skyriaus vedėjai. Nuotrauka J. Garlaus, Cleveland, Ohio prie Vlodo Bacevičiaus namų.

1970 Metus sutinkant

Atkelia iš 10 psl.

lininkais, inžinieriais, menininkais. Niekad tiek daug lietuvių neskaitė spaudos, kiek per paskutinį dešimtmetį.

Kitas džiugus reiškinys, kad santykiai tarp Lietuvos kamieno ir išeivijos suklestėjo, pasiekę net mažiausias šakeles, išsiblaškusias po visą planetą. Santykiavimas pasiekė anksčiau neįsivaizduotų ryšių!

Pereitas dešimtmetis, prasiskleidus Geležinei uždangai, Lietuvos sūnums ir dukroms niekad nedavė tokių progų... Lietuva nesulaukė tiek daug išeivijos sūnų ir dukterų, kaip šiandien.

Dar vienas laimėjimas — iš bet kurios pasaulio šalies lietuvis savo tėvynę ar tėvų kraštą jau gali ir pasiekti per 24 valandas.

Ištobulinta, sumoderninta, mokslams ir literatūrai pritaikyta gryna lietuvių kalba dar lietuvių tiek daug niekad nekalbėjo, kiek jų kalba šiandien, pradėdami 1970-tuosius metus. Tai lietuviui — viltis, kad, nežitūrint visko, lietuvių tauta nežus. Tokiomis viltimis pradėdami išeivijoje naująjį dešimtmetį, pradėdami jį drąsiau, su įkvėpimu.

Skelbiamoji laisvė žmonijai, jaunimo nuomone, faktiškai nėra tikroji laisvė. Bet, pagaliau, kas laisvė, kada žmonija yra laisva?... Rousseau, Robert Frost ir kitų laisvės skelbimai šių dienų jaunimui nesuprantami. Mūsų akimis, jaunimas istorijoje niekad nebuvo toks laisvas, kaip šiandien. Bet dabar jaunimas jaučiasi jaunesnis, negu mes to amžiaus būdami jautėmės...

Mūsų dvasiškių tarpe niekad nebuvo pasireiškę tiek materializmo, kiek reiškiasi per paskutiniuosius dešimtmetį. Sumaterialėjimu, pamiršimu

savo išsipareigojimų pasišvęsti žmonijos gerovei — pasižymėjo lietuviai vienuoliai.

Lietuvių išeivija per dešimtmetį neteko trečdaliai savo veikėjų, dar daugiau veiklos. Iš lietuvių paspruko apie ketvirtis šimto parapijų, užsidarė daug klubų, likvidavosi draugijų. Spauda neteko daug skaitytojų. Mūsų susivienijimai, didžiausios senųjų išeivių sukurtos organizacijos, pinigais turtingiausios, dar praturtėjo, bet neteko apie po trečdaliai ir daugiau narių!

Išeivijos lietuvių spauda gal daugiausiai nukentėjo. Redaktorių neteko: Vienybė — Juozo Tysliavos, Laisvė — Rojaus Mizaros, Kanados Tėviškės Žibūriai — istoriko dr. Šapokos, Nepriklausoma Lietuva — Jono Kardelio, Keleivis — Janušio, Tėvynė — A. Sodaičio, Naujienos — dr. Pijaus Grigaičio, Vilnis — Leono Joniko ir daugelio spaudos bendradarbių.

Neturėdami ko džiaugtis išeivijos pralaimėjimais per paskutiniuosius dešimtį metų, galime daugiau nei pasidžiaugti lietuvių tautos laimėjimais Lietuvoje: moksle, mene, dailėje, kultūroje, statyboje, istorinių paminklų priežiūroje. Jeigu dėl politinės santvarkos ir turime skirtumų, gėrimės Lietuvos mokyklomis.

• **VYTAUTAS ŠIRVYDAS** su žmona šventėms buvo atvykę pas dukrą ir jos šeimą gyvenančius Long Island.

• **SIGUTĖ KUNDROTAITĖ**, Hofstra universiteto (Hempstead, L. I.) studentė, šventėms nuvykusi į Chicago, Ill., susižiedavo su leitenantu Kęstučiu Eidukoniu. Greit įvyks sutuoktuvės, po kurių jaunieji išvyks gyventi į Vokietiją.